

ราชกิจจานุเบกษา

เล่ม ๕ แผ่นที่ ๕๓ วันอาทิตย์ เดือนสี่ ค่ำ ปีมะแมสัมฤทธิ์ศก ๑๓๕๐ หน้าเบอร์ ๕๔๑

สารบัญ

ประกาศให้ใช้วันอย่างใหม่	หน้า ๕๔๑
กงสุลเชเชลลาราช.ท.ม.ว.ร.ค.เจ้า	หน้า ๕๔๓
ข้าราชการพลเรือนชั้น	หน้า ๕๔๗
จ้าวคยา	หน้า ๕๔๗
พระราชทานเพลิง	หน้า ๕๔๘
พระราชทานยศศิลาหน้าเพลิง	หน้า ๕๔๘
ขอกแก้	หน้า ๕๔๘
การขึ้นเรือในวัดที่สุก ของ ราชกิจจานุเบกษา	หน้า ๕๔๘

ประกาศ

ให้ใช้วันอย่างใหม่

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎบรมุชยรัตนราชวชิวงษ์ วรุตมพงษ์บริพัตร วรชติยราชนิกรโคมจากรุณิศ บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมฉรรนิกรมทหารอาสาวิชาช บรมนารถยพิตร พระจุลจอม

เกล้าเจ้ากรุงสยาม ทั้งฝ่ายเหนือฝ่ายใต้ แลตั้ง
แทนที่โกลเดียง คือลาวเฉียงลาวคำมลาว
กระเทืองระลอก

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าว่า
ตั้งว่า กว๊นทรงพระราชดำริที่ ถึงวิชัยวิช
เดือน ที่ใช้กันอยู่ในสยามรัฐมณฑล แลที่ใช้
ในประเทศใหญ่น้อยเข่นมากในโลกนั้น เป็นอัน
ต่างกันอยู่มากก็อดต่างโค่นย่อก็เป็นวิธีใช้ตามจักร
กติกอย่างหนึ่ง แลสรวิคคิตอย่างหนึ่ง จึงทรง
พระราชดำริที่ว่า วิชัยวิชเดือนอย่างกติกสุคน
ควรระประคอบด้วยเหตุอันควร ๓ ประการ ประ
การหนึ่ง (๑) คือให้ถูกต้องโกลเดียงกับสุคน
ประการที่สอง (๒) ให้มีพระผลอันเสมอไม่มาก
ไม่ร้อยกว่ากันนัก กว๊นประการหนึ่ง (๓) ให้ม
ทั้งปวงรู้ โทง่ายทั่วไปกิดว่าอย่างอื่น กว๊นจึงระ
สมควรที่จะใช้ ในประเทศอันทั้งปวง

แต่วิชัยวิชเดือนที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ นิยามจักร
กติกแลตราโศรขตามตำราสุริยาตรเป็นค้ำ เพื่อว่า
จักรกติกะโกลเดียงระประคอบกับสุริยโคจรได้ แล
สรวิคคิตกติกตามตำรานี้ ก็มีแต่เอาโศรขกับดาว
ฤกษ์อย่างเกี่ยว ไม่ได้เอาโกลเดียงกับโลกนี้เป็น

หลักอย่างสามัญสงกรานต์ ซึ่งอาทิตย์ทรงสถู
 กลางโลกย์เพราะเหตุว่า สุริยโคจรโดยดาวฤกษ์
 รอบหนึ่งตามควรวานเป็นปีหนึ่งได้ ๓๖๕ วัน ๖ โมง
 ๑๒ นาที ๓๖ วินาที แต่สุริยโคจรโดยเหนือ
 ไตรรอยโลกย์ แต่ทรงสถูกลางโลกย์นี้ที่นับว่า
 เป็นสามัญสงกรานต์ ขาเข้านี้ มีมัธยมประ
 มาณเป็นปีหนึ่ง ๓๖๕ วัน ๕ โมง ๔๘ นาที
 ๕๒ วินาที เหตุฉนี้ประมาณ ๖๐ ปี คติทั้งสอง
 นี้จะผิดกันถึงวันหนึ่ง สามัญสงกรานต์จึงได้เลื่อน
 ไปวันหนึ่งจากองศาหนึ่งทุก ๖๐ ปี ฤกษ์ฤกษ์ก็เลื่อน
 ไปตามกัน เมื่อคำนวณดูก็เห็นว่าแรกตั้งจุลศักราช
 นี้ เป็นวันสามัญสงกรานต์ขาเข้า และมีสุริย
 ปราศเวลาช่วย ๓ โมง ครั้นกาลล่วงมาถึง
 เวลา จุลศักราช ๑๒๕๐ ปี คติเป็นวัน
 สงกรานต์ เคลื่อนเข้ามาภายหลังสามัญสงกรานต์
 ขาเข้าถึง ๒๑ วัน ฤกษ์ฤกษ์ก็เลื่อนมาตามกัน
 ด้วยเหตุว่าฤกษ์ย่อมเป็นตามอาทิตย์กับโลกย์นี้ ตั้ง
 อยู่อย่างใด ก็เป็นอย่างนั้น ไม่เอาใครบแต่ดาวฤกษ์
 เพราะฉนั้นสุริยคติกาลตามสุริยาคติ นี้ ก็ไม่สม
 กับการแก้ไขประการที่ ๑ ซึ่งกล่าวมาแล้ว

อนึ่งวิธีนับที่ไซอยู่ทุกวันนี้ ย่อมมี
 ประมาณเป็นสามอย่างไม่เสมอกัน คือปีปรกติ
 ๑๒ เดือนเป็น ๓๕๔ วัน ปีอธิกมาส ๓๕๕ วัน
 กับปีอธิกมาส ๑๓ เดือนเป็น ๓๘๔ วัน ถ้าจะ
 แปลกกันแต่อย่างเช่นนี้ปรกติ กับปีอธิกมาสเท่านั้น
 ก็จะไม่ผิดประหลาดมากนัก แต่วิธีอย่างนี้ มี
 อธิกมาสยาวกว่าปีปรกติ และปีอธิกมาสถึงเดือน
 สิบ เพราะฉะนั้นวิธีนับอย่างนี้ ไม่สมกับเหตุ
 ชาติการ โดยประการที่ ๒ ก็กล่าวมาแล้ว

อีกประการหนึ่ง วิธีนับเดือนที่ไซอยู่
 ทุกวันนี้ถ้าพ้นจากกาลประจุบันไปแล้ว จะเป็น
 กาลอดีตก็อนาคตก็ เป็นการยากที่คนสามัญ
 ระบุไว้ว่าปีใดเป็น อธิกมาส อธิกวารฤกษ์ปรกติ
 ถึงแม้ว่าผู้ที่รู้วิชาเลขคี่แล้ว ก็ยังต้องคิด
 คำนวณหาเท่าไรสาธยายอยู่นานจึงจะ ใ้รู้
 ด้วยซึ่งทำพิศุทธิมาก ก็ทำสัมมุชอาทิตย์
 แลจันทร์ ในวันเข้าพรรษา แลวันยวารณา ให้เข้า
 ทั่วอย่างฤกษ์ โดยผ่อนวันในปีจะให้เป็นอธิกมาส
 อธิกวารฤกษ์ปรกตินั้น เข้าหาให้ต้องอย่างฤกษ์เข้า
 พรรษา อยู่ในฤกษ์ ๒๐ ฤกษ์ ๒๑ ฤกษ์
 ๒๒ คือ บุรพาสาย อทวาราย สวาระ ๓ ฤกษ์
 กับฤกษ์ยวารณาอยู่ในฤกษ์ ๒๖ ฤกษ์ ๒๗
 ฤกษ์ ๑ คืออทวารายทวารวดี อศัปี ๓ ฤกษ์ แล้ว
 อย่าให้สงกรานต์ก่อนขึ้น ๔ คำ เดือน ๕ ด้วย
 ทางคำนวณ อย่างนี้ เป็นของยากนักภายหลังไม่ใ้
 เป็นตำราที่มาจากเดิมแรกตั้งจุลศักราช เหมือน
 ตำราสุริยาคติ เพราะฉะนั้นจึงมีวารในอักษ
 เถลิงศก ขางปีที่ตรงกับข้างปี ก็ไม่ตรงกับ แต่ทาง
 คำนวณอย่างนี้จะกำหนดลงว่าปีปรกติ ก็ยังมีอธิ
 มาสอธิกวาร ปีหนึ่ง ก็ไม่ได้ ก็มีกรรมวิธีเสมอ
 กันก็อาจจะทำให้ต่างกันก็ได้ มีตัวอย่างเช่น
 เช่นปีระกาเอกศกจุลศักราช ๑๒๗๑ ต่อไปข้างหน้า
 อีก ปีนี้ใครพวกหนึ่งมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงษเชอ
 เจ้าฟ้ามหาพลาภา กรมสมเด็จพระนารายณ์ปรบักับที่
 สันพระชนม์แลพระโอรสขิดเป็นพระเจ้าน
 หนองออกว่าเป็นปีอธิกมาส ใครอีกพวกหนึ่งมีพระเจ้า
 บรมวงษเชอ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แลขุน
 โสธิพิรพมา (กริม) ที่ตั้งแก้กรรมเป็นต้นนี้

๑๒ โมง ๒๒ นาที ๓ วินาที ๑๗ รอยจันทร์โคจร
 เป็น ๓๕๒ วัน ๘ โมง ๒๘ นาที ๓๖ วินาทีพิเศษ
 มงทั้งสำหรับนับต่อไปข้างหน้าปีปรกติ จึงเรียกว่า
 ๓๕๒ วันเท่านั้น ๑๓ รอยจันทร์โคจรเป็น ๓๘๓
 วัน ๒๑ โมง ๑๒ นาที ๓๘ วินาที แต่เศษโมง
 เกือบเต็มวันได้แล้ว แลเศษเศษโมงปีปรกติซึ่ง
 ทั้งวันนั้นผลสมเข้าให้เต็มวันเป็นข้ออีกมาก ๓๘๒
 วัน ส่วนเศษโมงที่ยังเหลืออยู่อีกนั้นเสลาเข้า รวม
 เต็มวันเข้าเมื่อใด ก็เป็นข้อถาวรเต็มวันเช่นเมื่อนั้น
 ในยศหนึ่งซึ่งนับ รวม ๑๘ ปีว่าคติชาติขบแต่จักร
 ทรงกันโดยเป็น ๑๘ รอยอาทิตย์ ๒๑๕ รอย
 จันทร์นั้น เมื่อกฎการทำราศุวิชาทร แลการทำ
 อื่นก็เห็นว่าไม่ตรงกันแท้ ว่าแต่เพียงตามทำรา
 ศุวิชาทร ๑๘ ปีนี้ สุริยคติได้ ๖๘๓๘ วัน
 ๒๑ โมง ๕๘ นาที ๒๒ วินาที จันทร์คติได้
 ๖๘๓๘ วัน ๑๖ โมง ๓๑ นาที ๕๕ วินาที
 ผิดเศษโมงกันอยู่ดังนี้ วิชานับอย่างนี้ใช้กัน
 อยู่ได้ก็เพียงแก่ช่วยกันหนึ่ง ซึ่งขอหมาย
 ประกาศไปเท่านั้น ครั้นล่วงปีไปแล้ววิถี ฤกษ์
 ข้างหน้าต่อไปก็ ถ้าไม่มีผู้ไม่มีการหมายเหตุ
 เป็นที่สังเกตไว้แล้ว ก็ไม่มีผู้ใดจะบอกได้ว่า
 เป็นกี่วันมาแล้ว เพราะเป็นการยากยิ่งเหลือผู้
 ไทจะทรงจะทำได้ แลเป็นของที่รู้ได้เฉพาะ

น้อยก็วัดกันไม่เป๊ะสาธารถทั่วไป เพราะเหตุ
 ฉะนั้นวิธีนับนี้ก็ไม่สมกับเหตุอันควร โดยประการ
 ที่ ๓ ถึงกล่าวมาแล้วข้างต้น
 จึงได้ทรงพระราชดำริห์ถึงวิธีนับที่ตาม
 สุริยคติกาล ซึ่งเกินอยู่รอบโลกดังนี้ มีกำหนด
 มัชฌิมประมาณรอบหนึ่ง ๓๖๕ วัน ๕ โมง ๔๘ นาที
 ๔๘ วินาทีนั้น มีทางนับอื่นหนึ่งซึ่งใช้กันว่า
 ปรกติสุริทิน ๓๖๕ วัน แลมีอธิกสุริทิน ๓๖๖ วัน
 ปีปรกติ ๓ ปี มีอธิก ๑ ปี อย่างนี้ไปจนครบ
 ๑๒ ปี ก็คือ ๑๒ ปี ๓ ปี ๓ ปี ๓ ปี ๓ ปี
 ที่ควรจะมีอธิกสุริทินนั้น ก็ได้กลับขึ้นเป็นปีปรกติ
 ต่อเมื่อถึงร้อยปีที่ ๑๒ จึงได้ตั้งเป็นอธิกสุริทิน
 ทางนับอย่างนี้คิดเฉลี่ยเป็นปีหนึ่ง ได้ ๓๖๕ วัน
 ๕ โมง ๔๘ นาที ๑๒ วินาที มากกว่ามัชฌม
 ประมาณอยู่ปีละ ๒๓ วินาที อย่างน้อยที่สุดที่
 ระคิดให้เป็นไปได้ตลอดไปเกือบ ๔๐๐๐ ปี จึงจะ
 เกือบจนถึงวันหนึ่ง วิชานับอื่นนี้สมกับเหตุ
 อันควรประการที่ ๑ ซึ่งกล่าวมาแล้วนั้น โดยได้
 สอดคล้องทุกกาลอย่างที่สุด แลสมกับเหตุอันควร
 ประการที่ ๒ โดยปีหนึ่ง มีประมาณไม่มาก
 ไม่น้อยกว่ากันหนึ่ง มีแต่ปีปรกติ ๓๖๕ วัน กับปี
 อธิกสุริทิน ๓๖๖ วัน เป็นกาลกำหนดสมควรที่
 จะเทียบเคียงความเจริญ ๆ ๆ เสมอในสรรพสิ่ง

ทั้งปวงซึ่งมีขึ้นในปีหนึ่ง ๆ ให้นำนั้น
 แลสมกับเหตุอันควร ประการที่ ๓ โดยเป็น
 ทางง่ายที่คนจะเรียนรู้ แลจำไว้แลรู้ทั่วไปในประ
 ชุมชนในโลกนี้ให้มาก แลเพราะมีพระบรมราช
 ประสงค์ ทรง พระ กรุณา แก่ ชาณา ประ ชา ราชฎ
 ทั้งปวงทั่วไปจะให้ มีวิชาเจริญเร็ว ให้ละสิ่งซึ่ง
 ไม่เป็นประโยชน์ มาประกอบสิ่งที่เป็นประโยชน์จริง
 อยู่เสมอทั้งนี้ การคนใดที่ควรระแกลใจให้ค
 ะ ชน จึงได้ตั้งพระราชฤทัยทรงกระทำให้เป็น
 อย่างแก่คนทั้งปวง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ุให้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้สืบไปว่า

ข้อ ๑ ให้ตั้งวันขึ้นปีใหม่ตามสุริยคติ

กาลตั้ง ว่าต่อไปนี้เป็นปีปรกติ ๓๖๕ วัน ปีอธิก
 สุรทิน ๓๖๖ วัน ให้ใช้ศักราชตามซึ่งตั้งแต่กรุง
 เทพมหานครอมรัตน โกสินทร์มา ขุน ขา
 บรมราชชาตินั้น เรือนว่ารัตนโกสินทร์ศก ใช้เลข
 ขึ้นในรัชกาลที่หลังศกด้วย แต่เลขที่ศกที่
 ประกาศไว้ในหมายประกาศสงกรานต์ ให้เปลี่ยน
 ต่อเมื่อเปลี่ยนจุลศักราชนั้น ให้ยกเลิกให้เปลี่ยน
 เลขที่ศกตามกาลที่เปลี่ยนรัตนโกสินทร์ศก

ข้อ ๒ ปีหนึ่งมี ๑๒ เดือน มีชื่อตาม

ราชที่เดือนนั้นยกเว้นอยู่ มลาคัมภีร

เดือนที่ ๑	ชื่อ	เมษายน	มี ๓๐ วัน
๒	พฤษภาคม	๓๑	
๓	มิถุนายน	๓๐	
๔	กรกฎาคม	๓๑	
๕	สิงหาคม	๓๑	
๖	กันยายน	๓๐	
๗	ตุลาคม	๓๑	
๘	พฤศจิกายน	๓๐	
๙	ธันวาคม	๓๑	
๑๐	มกราคม	๓๑	

ใน ปีปรกติสุรทิน

๑๑ กุมภาพันธ์

ใน ปีอธิกสุรทิน

๑๒ มีนาคม ๓๑

วันในเดือนหนึ่งนั้นให้เรียกว่าวันที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒

ข้อ ๓ ให้นับใช้วันในราชการแลการ

สารบาญซึ่งปวงทั้งแต่วัน ๒ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ
 ปีฉลูยังเป็นสัมฤทธิศก จุลศักราช ๑๒๕๐ นั้น
 เป็นวันที่ ๑ เมษายน รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๘
 ต่อไป แต่วันขึ้นปีใหม่ตามสุริยคติ ซึ่งเคยใช้มา

ในการกำหนดพระราชพิธีประจำปีเบื้องต้นต่าง ๆ ก็
แก้ไข สังเกตเช่นเช่นวันพระหยุดทำการก็ให้คง
ใช้ตามเดิม

ข้อ ๔ ถ้าจะใครรู้ว่ามิใช่เป็นบ่อน้ำร้อน
ให้ตั้งวัดโกสินทร์ศกลงเอา ๑๙๓ ขวดย ๔
ทหารชายไทยหนึ่งเป็นบ่อน้ำร้อน วันไว้แต่ขวดย
แล้วเลขขวดย ๑๐๐ ก็ที่ ๒๐๐ ก็ที่ ๓๐๐ ก็ที่
อย่าให้ เป็นบ่อน้ำร้อนในที่นั้น ต่อเมื่อขวดย ๕๐๐
จึงคงเป็นไปตามที่ว่ามีทุก ๕๐๐ ปี เสมอไป

ข้อ ๕ เงินภาษีอากรทั้งปวงนี้ให้ส่ง
ตามเดือนตามปีที่ว่ามานี้เงิน เดือนเงินนี้ในราชการ
ทั้งปวง ถ้าให้จ่ายตามเดือนตามปีเหมือนกัน

ประกาศมาแต่เดือน ๕ เดือน ๕
แรม ๑๓ ค่ำมีชวดยสัมฤทธิ์ศก รุกคฤราช ๑๒๕๐
เป็นวันที่ ๗๕๕๓ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

องคฺลเยเนอรวาลเดเน มัจจคฺเฝ้า

วัน ๕ เดือน ๕ แรม ๑๑ ค่ำ เวลา
บ่าย ๕ โมงเศษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระ
ที่นั่งจักรกรีมหาปราสาทเบื้องบูรพทิศ

เจ้าพนักงาน กรมวัง กรมท่า นำชีเชษ
รดกกี กงชุลเยเนอรวาลเดเนมารคเฝ้าทูลละอองธุลี
พระบาท

พระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสปฏิสันธูรา
โดยสมควรแล้ว กงชุลเยเนอรวาลเดเนมารคถวาย
คำนับกลับออกมา พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

ข้าราชการถวายบังคมลา

ณวัน ๓ เดือน ๕ แรม ๕ ค่ำ ปีชวด
สัมฤทธิ์ศก พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกขุนนาง
พระยาศรีสังหเทพน้า นายอภัยพรหมศาล
นายหนานพรหมเทพเมืองน่าน ถวายบังคมลา
กลับไปยังบ้านเมืองทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พระราชทานผ้าพรรณตามธรรมเนียม

ข้าตาย

พระครูพุทธพญากรณ เจ้าอาวาส
วัดอภัยศรสวรรค์ (มั่น) เป็นบุตรนายพุ่มชาว
เมืองปราจีนบุรี ได้มาเข้าศึกษาพระปริยัติธรรม
ต่อพระวชิรเกษิ เจ้าอาวาสวัดอภัยศรสวรรค์
แต่อายุได้ ๑๓ ปี ครั้นอายุครบที่จะอุป
สมบท จึงได้อุปสมบทเป็นภิกษุอยู่วัดนั้น
ภายหลังพระวชิรเกษิถึงแก่มรณภาพ พระปลัด
(อ่อน) ได้เป็นพระครูพุทธพญากรณเจ้าอาวาส
จึงได้เป็นพระสมุหอยู่วัดนั้น ต่อมาพระครูพุทธพญา

ก็คำนวณออกว่าเป็นอธิกวารก็ตกกัน ๒ ปี เหมือน
เช่นเช่นชวภัทรวาทกฤตศักราช ๑๑๕๕ ที่มีปรากฏ
ลงมาในปฐม เป็นถาวรเดิมกันอยู่กันนี้ ถ้าจะว่า
ตามตำราของ ๑๕ ปี มีอธิกมาส ๗ ปี เป็น
กำหนดว่าในปีที่ ๓ ที่ ๖ ที่ ๙ ที่ ๑๑ ที่ ๑๔
ที่ ๑๗ กษัตริย์ ๑๕ เป็นอธิกมาส ก็เห็นมีพยาน
ตามบันทึกที่ว่ามีไว้ใช้ กับในสองร้อยปี ที่ล่วง
มาแล้วเท่านั้น การข้างที่ที่ล่วงมาถนัด ก็ไม่
มีหลักฐานว่าใช้ตามตำรา นี้ กลับมีหลักฐาน
เป็นที่อ้างว่าใช้เป็นอย่างอื่น ก็คือในตำราสุริยาตร์
นี้เองมีกำหนดเลข ๒๓๖ ไร่ ๖๐๖ ไร่ ๖๐๖ ไร่
แต่การคำนวณนี้ มีไว้ใช้เป็น ๕ อย่างขึ้น
คือปีปรกติ ๓๕๔ ไร่ ปีอธิกวาร ๓๕๕ ไร่
ปีอธิกมาส ๓๕๖ ไร่ กษัตริย์อธิกมาสอธิกวาร
๓๕๕ ไร่ เป็นของวัฏจักรที่ใช้ เป็นสามัญ
ผู้เขย่งวัฏจักรนี้ เป็นสองอย่าง คือปีปรกติ
๓๖๕ ไร่ อย่างหนึ่ง และปีอธิกมาสอธิกวาร
๓๖๖ ไร่ อย่างหนึ่ง ในทางคำนวณนี้ มีใช้กับ
มีผลในอักษราเดลินสกนนี้ต่ำกว่า ๒๐๗ แล้ว
ก็เห็นเป็นปี อธิกมาสอธิกวาร ถ้ามีผลสูงกว่า
๒๐๗ แล้วเป็นปี ปรกติอธิกวาร ถ้าใช้ ไก
เป็นปีปรกติอธิกวาร อวมารต่ำกว่า ๑๓๗ ถ้าใช้ ไก
เป็นปี อธิกมาสอธิกวาร อวมารต่ำกว่า ๑๓๖ สองอย่างนี้
๒๐๗ เป็นอธิกวาร ถ้าสุรว่าไม่มีอธิกวาร ถ้าใช้
ไกเป็นเกิดในอักษราเดลินสกนของเกณฑ์เลข ซึ่งว่า
ที่อธิกมาสไป ถึง ๓๐ ถ้ากินไปมี ไก ๒๒๕ เป็นอธิก
นลคถ้าไม่ถึงไม่เป็นปีอธิกมาสเกณฑ์เลขนี้ คือปี
ปรกติอธิกวารด้วยเป็นอธิกวารของ ๑๐ ปีอธิกมาสอธิกวาร

กับอธิกวารก็ ฤกษ์ปรกติอธิกวาร กษัตริย์อธิกวารก็
ของ ๑๑ และปีอธิกมาสอธิกวาร ๑๒
ทางคำนวณนี้ รู้จักทำ อักษราเดลินสกนนี้ได้ด้วยเลข
๓ แห่ง คือกับมีผล ๑ อวมาร ๑ กษัตริย์ ๑
แล้วที่รู้ ไก ๒๒๕ ไม่ต้องคำนวณปีคยาว่าใช้ ไก เป็น
อธิกมาสอธิกวาร ฤกษ์ปรกติ แต่เห็นได้ว่า ถูกจริง
เพราะคดีกับวาร ในอักษราเดลินสกน กษัตริย์
ที่ ใช้ เป็นสามัญนี้ ไม่ยิ่งไม่หย่อนเคล็ดอนคตลาค
กันอย่างเช่นกล่าวมาในวิธีอันนี้ แต่ทางคำนวณ
นี้ ไม่มีใครสอนกัน เพราะเป็นทางคิคุสอสมสวน
ไกออกของตำราสุริยาตร์เอง มีพยานที่คิคุสอ
ลงกับไกคตลาค แต่เป็นข้อไม่ไว้ใช้ ในทุกวันนี้
ฝ่ายกำหนดอธิกวารไว้ใช้ทุกวันนี้ ก็เป็นตาม
ทางคำนวณที่สุริยาตร์เท่านั้น ใครมีตำราสำหรับ
ที่จะให้รู้อธิกวารเป็นเกณฑ์แล้วที่ลาคอย่างต่าง ๆ
ก็มาก แต่สอสมสวนเขาก็ไม่ไว้ใช้ ไก ๒๒๕
วิธีอันนี้ เกณฑ์ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ถ้าผู้เขย่ง
ยังไม่ผู้เขย่งสูงเพียง ๒๐๐ ปีเศษแล้ว ก็รู้
แต่ไม่ไว้ใช้ ไก เป็นอธิกมาส ฤกษ์อธิกวาร แต่
เพราะใครทางคนทำจะทำให้ถูกไกกันไว้ วิธีอัน
นี้ เกณฑ์ใช้ ในทวีปประเทศ เกือบกันอย่างเช่น
เมืองพม่าก็เคล็ดอนคตลาคอยู่วันหนึ่ง เพราะว่ามี
ไว้ใช้อธิกวาร ในปี ไก ๒๒๕ แต่เมืองลาวเฉียง
ก็เคล็ดอนคตลาคอยู่ ๒ เดือน เพราะว่ามีไว้ใช้
อธิกมาสสำหรับ การที่ประเทศให้มีวิธีอย่าง
อย่างนี้ ก็เพราะอยากจะทำไว้ตามวัฏจักร
แล้ววัฏจักร กษัตริย์วัฏจักรนี้ มีนัยยะประมาณ
เกือบรอบโลกนี้ ทรงกับอาทิตย์รอบหนึ่ง ๒๕ วัน